

OBSAH

ÚVOD

Obecné poučení o jazyce 5

§ 1. Řeč a jazyk; jazyk národní. 2. Spisovná čeština; obecná čeština. 3. Složky jazykového vyjadřování: věta, slovo a tvary slov, hlásky. 4. Mluvnice a její části; správná spisovná výslovnost, pravopis; slovník a nauka o slovní zásobě. 5. Jazykový styl; styl hovorový, odborný a umělecký; slang, argot. 6. Místní nářečí a jejich skupiny; vývoj českého jazyka. 7. Slovanské jazyky; slovenský jazyk.

I. HLÁSKOSLOVÍ — SPISOVNÁ VÝSLOVNOST

Hlásky a slabiky 12

8. Hlávka; slabika. 9. Samohlávky, souhlávky; hlávky slabikotvorné. 10. Artikulace (článkování) hlásek.

Samohlávky 13

11. Samohlávky podle artikulace; samohlávky krátké a dlouhé; dvojhlávky. 12. Psaní samohlásek (*ú, ů; í [y], í [ý]; ě*). 13. Dlouhé samohlávky; střídání dlouhých a krátkých samohlásek.

Souhlávky 15

14. Rozdělení souhlásek podle účasti hlasivek, podle způsobu artikulace a podle místa artikulace. 15. Psaní souhlásek.

Přízvuk 17

16. Slovní přízvuk hlavní, vedlejší. 17. Přízvukování předložek; slova příklonná.

Spisovná výslovnost 18

18. Spisovná výslovnost. 19. Spisovná výslovnost jednotlivých hlásek; délka samohlásek. 20. Spisovná výslovnost skupení samohlásek, předložek zakončených na souhlávku před samohlávkou, znělých souhlásek před pauzou. 21. Výslovnost souhláskových skupin. 22. Výslovnost přejatých slov.

II. PRAVOPIS

23. Písmo; pravopis 26

Označování hlásek písmeny	27
24. Písmo hláskové. 25. Odchytky v psaní slov domácích: psaní <i>i, í a y, ý</i> ; psaní <i>ú, ů</i> ; písmeno <i>ě</i> po retných souhláskách; psaní souhlásek párových; psaní předpon a předložek <i>s, z</i> . 26. Psaní slov přejatých. 27. Psaní velkých písmen. 28. Psaní zkratek a značek. 29. Hranice slov v písmu: příslovecné spřežky; spojovací čárka; dělení slov. 30. Rozdělovací znaménka. 31. Zásady a úkoly českého pravopisu; pravopis jako prostředek tvarosloví a skladby.	

III. TVAROSLOVÍ (NAUKA O STAVBĚ SLOV)

Slovo a jeho význam	41
32. Pojem slova. 33. Význam slovní (věcný) a mluvnický (gramatický); slova plnovýznamová a gramatická.	
Způsoby tvoření slov	42
34. Tvoření slov odvozováním. 35. Tvoření slov skládáním. 36. Zkracování slovních základů; zkratky a zkratková slova.	
Tvoření tvarů	45
37. Tvoření tvarů; kmen, koncovka; tvary jednoduché a složené.	
Druhy slov	46
38. Slova ohebná a neohebná. 39. Jména (podstatná, přídavná, zájmena a číslovky) a jejich slovní a mluvnické významy. 40. Slovesa. 41. Neohebné druhy slov. 42. Přehled slovních druhů.	

PODSTATNÁ JMÉNA

Význam a tvoření	50
43. Podstatná jména neodvozená, odvozená. 44. Odvozování příponami: názvy osob, věcí, vlastností, dějů a vztahů; slova zdobnělá. 45. Odvozování předponami.	
Rod a číslo	52
46. Rod jmen; jména životná a neživotná; tvoření jmen rodu ženského. 47. Číslo jednotné a množné; jména hromadná, látková a pomnožná. 48. Tvary dvojného čísla.	
Pády a jejich význam	55
49. Pády. 50. Vokativ; ostatní pády; jejich větná platnost. 51. Významy prostých pádů.	

Skloňování podstatných jmen 59

52. Obecná charakteristika. 53. Přehled skloňování podstatných jmen a jeho vzorů.

Skloňování mužské 61

54. Obecná charakteristika. 55. Skloňování podstatných jmen bez koncovky. 56. Dvojí koncovky těchto vzorů u jmen neživotných a životných. 57. Kolísání mezi měkkým a tvrdým skloňováním. 58. Skloňování podstatných jmen s koncovkou. 59. Jména na *-í* (*krejčí* apod.).

Skloňování ženské 67

60. Obecná charakteristika. 61. Přehled skloňování a vzory. 62. Poznámky k tvarům. 63. Kolísání mezi vzory *píseň* a *kost*; místní jména jako *Olomouc*, *Boleslav*. 64. Jména *net*, *mátí*; jména na *-í* (*paní*, *průvodčí*).

Skloňování střední 71

65. Obecná charakteristika. 66. Přehled skloňování a vzory. 67. Poznámky k tvarům. 68. Jména *semeno* apod.; *lýtko*, *dvířka*, *bedra*.

Obměny hlásek v kmeni při skloňování podstatných jmen 73

69. Obměny koncových souhlásek v kmeni; střídání krátkých a dlouhých samohlásek; pohybné *e*.

Zvláštní skupiny skloňování podstatných jmen 75

70. Skloňování pomnožných jmen míst a svátků. 71. Skloňování osobních jmen. 72. Skloňování podstatných jmen cizího původu.

PŘÍDAVNÁ JMÉNA

Význam a tvoření 79

73. Obecná charakteristika. 74. Význam přídatných jmen podle tvoření. 75. Nejrozšířenější přípony.

Stupňování 83

76. Tvoření druhého a třetího stupně.

Tvary a jejich významy 84

77. Významy a větná platnost přídatných jmen; zpodstatnělá přídatná jména.

Skloňování přídatných jmen 85

78. Obecná charakteristika. 79. Tvary základní (vzor *mladý a jarní*). 80. Tvary jmenné. 81. Přivlastňovací přídavná jména.

ZÁJMENA

Význam a druhy; tvary a jejich významy 89

82. Obecná charakteristika. 83. Druhy zájmen podle významu. 84. Mluvnické významy zájmen; zájmena rodová, bezrodá.

Skloňování zájmen 92

85. Obecná charakteristika. 86. Zájmena bezrodá (*já, ty, se*). 87. Zájmena rodová: a) Skloňování zájmenné (*ten, náš*). 88. Zájmeno třetí osoby a zájmeno vztažné *jenž*. 89. Zájmeno *všechen*. 90. b) Skloňování podle přídavných jmen. 91. Zájmena přivlastňovací (*můj, tvůj, svůj*).

ČÍSLOVKY

Význam a druhy 97

92. Význam a druhy číslovek.

Tvary a jejich užívání 99

93. Mluvnické významy číslovek; spojování s počítaným předmětem

Skloňování číslovek 100

94. Skloňování číslovek řadových, druhových a násobných. 95. Skloňování číslovek základních. 96. Tvary číslovek neurčitých.

SLOVESA

Význam a tvoření 102

97. Význam sloves a jejich druhy: slovesa předmětová (přechodná, nepřechodná), bezpředmětová; slovesa zvrtná; slovesa plnovýznamová a pomocná.

98. Tvoření sloves příponami a předponami.

Mluvnické významy; vid a rod 104

99. Mluvnické významy sloves.

A. Vid 104

100. Slovesa dokonavá, nedokonavá; slovesa násobená.

B. Rod 106

101. Rod činný a trpný.

Tvary slovesné: jednoduché a složené; určité a neurčité	107
102. Tvary jednoduché: kmen (přítomný, minulý), koncovky; tvary složené.	
103. Tvary určité a neurčité.	
Tvary určité	109
A. Osoba a číslo	109
104. Tvary pro osoby a číslo. 105. Osobní koncovky. 106. Označování jmenného rodu a životnosti.	
B. Čas	111
107. Čas přítomný, budoucí a minulý. 108. Význam přítomných tvarů.	
C. Způsob	112
109. Způsob oznamovací, rozkazovací a podmiňovací.	
Tvary neurčité	114
110. Infinitiv. 111. Přechodníky podle tvaru a významu. 112. Tvoření přechodníku přítomného a minulého. 113. Příčestí minulé a trpné. 114. Přídavná jména slovesná. 115. Podstatné jméno slovesné.	
Tvoření tvarů slovesných (časování)	119
A. Tvary jednoduché	
116. Tvoření tvarů z kmene přítomného a minulého. 117. Třídění sloves podle tvaru 3. os. jedn. čís. přít. času. 118. Přehled tříd a vzorů pravidelných sloves.	
Třída první	122
119. Zařadění sloves. 120. Vzory tvrdé <i>nese, bere</i> . 121. Vzor měkký <i>maže</i> . 122. Vzory smíšené <i>peče, umře</i> .	
Třída druhá	126
123. Zařadění sloves. 124. Vzory <i>tiskne, mine</i> . 125. Vzor nepravidelný <i>začne, zajme</i> .	
Třída třetí	130
126. Zařadění sloves. 127. Vzory <i>kryje, kupuje</i> .	
Třída čtvrtá	131
128. Zařadění sloves. 129. Vzory <i>prosí, trpí, sází</i> .	
Třída pátá	134
130. Vzor <i>dělá</i> .	
Slovesa nepravidelná	135
131. <i>Být, jíst, vědět, chtít</i> .	
B. Tvary složené	138
132. Čas budoucí, čas minulý, podmiňovací způsob, opisné tvary trpné.	

PŘÍSLOVCE	140
133. Význam příslovcí. 134. Jejich tvoření. 135. Stupňování.	
PŘEDLOŽKY	143
136. Význam předložek; předložky vlastní a nevlastní. 137. Neslabičné předložky. 138. Vazby předložek. 139. Užívání předložek; opakování předložek.	
SPOJKY A ČÁSTICE	145
140. Spojky souřadící a podřadící. 141. Částice.	
CITOSLOVCE	146
142. Význam citoslovcí; jejich úloha ve větě.	
IV. SKLADBA	
Věta a souvětí	148
143. Obecný výklad.	
Druhy vět	148
144. Věty oznamovací, tázací, žádací a věty zvolací. 145. Věty kladné a záporné.	
Mluvnická stavba věty	151
A. Větné vztahy a větné členy	151
146. Skladebné dvojice; člen řídicí a závislý; shoda, řízenost. 147. Základní členy větné. 148. Rozvíjející členy větné. 149. Několikanásobný člen větný; významový poměr členů v několikanásobném členu větném.	
B. Věty podle členitosti	155
150. Věty dvojčlenné a jednočlenné.	
C. Zvláštnosti větného členění	156
151. Ošlovení, citoslovce; samostatný větný člen; vsuvky. 152. Věta neúplná.	
D. Pořádek slov; zvukové prostředky věty	157
153. Pořádek slov. 154. Větný přízvuk, důraz, melodie.	
Věta jednoduchá	159
155. Věta holá, rozvitá, věta s několikanásobným podmětem nebo s několikanásobným přísudkem.	
Základní členy větné: podmět a přísudek	160
156. Podmět a přísudek. 157. Podmět vyjádřený a nevyjádřený; podmět vše-	

obecný. 158. Příšudek slovesný a jmenný (se sponou a beze spony). 159. Shoda příšudku s podmětem. 160. Shoda příšudku s několikanásobným podmětem.	
Rozvíjející členy větné	165
161. Obecný výklad.	
Předmět	165
162. Předmět; slovesné vazby s předmětem.	
Přívlastek a přístavek; doplňek	168
163. Přívlastek. 164. Přístavek. 165. Doplňek.	
Příšlovečné určení	172
166. Příšlovečné určení a jeho druhy.	
Vazby přechodníkové; vazby s infinitivem	173
167. Vazba přechodníková. 168. Vazba infinitivní.	
Souvětí	174
169. Souvětí souřadné a podřadné; věta hlavní a vedlejší, řídicí a závislá; spojovací výrazy.	
Souvětí podřadné	175
170. Věty spojkové a vztahné. 171. Druhy vět vedlejších: věty podmětné, předmětné, přívlastkové, doplňkové, příšudkové. 172. Vedlejší věty příšlovečné.	
Souvětí souřadné	178
173. Poměr vět v souvětí souřadném. 174. Druhy souvětí souřadného.	
Složité souvětí	180
175. Typy složitých souvětí.	
Volné spojení vět. Řeč a otázka přímá	182
176. Volné spojení vět. 177. Řeč (otázka) přímá a nepřímá.	
DODATEK PRVNÍ: O VÝZNAMU SLOV A O SLOVNÍ ZÁSOBĚ	
Význam slova	183
178. Slovo a slovní zásoba. 179. Obecný a určitý význam slova.	
Významové vztahy mezi slovy	184
180. Slova jednoznačná a mnohoznačná (význam základní a přenesený).	
181. Homonyma a synonyma. 182. Citové zabarvení slov. 183. Jiné rozdíly mezi slovy nebo mezi významy slov.	
Slovní zásoba a skupiny slov v ní	187
184. Skupiny slov příbuzných podobou a významem; jen významem.	

Změny slovní zásoby a její obohacování	188
185. Vznik a zánik slov (neologismy a archaismy), změny významu slov.	
186. Způsoby obohacování slovní zásoby.	
Jména vlastní	189
187. Vlastní jména osobní a místní a jejich vznik.	
DODATEK DRUHÝ: O SLOHU	191
188. Pojem a podstata slohu. 189. Činitelé objektivní a individuální. 190. Sloh projevů mluvených a psaných. 191. Styly spisovného jazyka. 192. Slohové rozlišení jazykových prostředků. 193. Slohové postupy a slohové útvary. 194. Znamky a vlastnosti slohových projevů.	
REJSTŘÍK VĚCNÝ	198
REJSTŘÍK SLOV A TVARŮ	208
OBSAH	214